

N:o 10.

At herr **M. Zachrison**, om ändrad lydelse af 10 och 11 §§ i kongl. förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 maj 1885.

Kongl. förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin m. m. den 29 maj 1885 innehåller i 10 och 11 §§ stadganden af följande lydelse:

»§ 10: 1. Vill någon väcka förslag, att annan utskänkning än den, som kan tillkomma innehafvare af gästgifveri, må i socken å landet idkas, göre derom framställning hos kommunalnämndens ordförande inom första hälften af mars månad det år, då försäljningen skall börjas. Kommunalnämnden skall innan slutet af samma månad deröfver afgifva yttrande och deri, om bifall till utskänkningen för högst tre år tillstyrkes, utsätta den trakt, hvarinom det må ske, hvarefter yttrandet öfverlemnas till ordföranden i kommunalstämman. Denne inhemte, innan april månads utgång, på kommunalstämma, som blifvit två söndagar å rad pålyst, socknemännens utlåtande i ämnet. Varder framställningen af kommunalstämma ogillad, förfalle frågan. Har åter kommunalstämman bifall tillstyrkt, sände, inom tre veckor från det kommunalstämma blifvit hållen, ordföranden kommunalstämmoprotokollet och kommunalnämndens yttrande, jemte eget utlåtande i ämnet, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande in. Kongl. Maj:ts befallningshafvande fatte deri sitt beslut och gifve det kommunalnämndens ordförande till känna.

2. Der fråga uppstår, att rättighet till minuthandel med bränvin i socken må beviljas, förfares på lika sätt, som om utskänkning nu stadgadt är.

§ 11: 1. De enligt näst föregående paragraf medgifna försäljningsrättigheterna i socknen varde derefter inom augusti månads utgång på offentlig auktion, som minst fjorton dagar förut skall vara genom kungörelse i

socknens kyrka tillkännagifven, utbjudne för den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämda tid af högst tre år åt den eller dem, som åtaga sig afgift för högsta litertal, och må härvid allenast en rättighet i sänder utbjudas. Kommunalnämnden pröfve de anbud, som dervid göras, och ege dem, med afseende ej mindre å de bjudandes behörighet och lämplighet än äfven å den utbjudna afgiftens belopp, antaga eller förkasta.

2. På Kongl. Maj:ts särskilda pröfning i hvarje fall skall bero, om och under hvilka vilkor och bestämmelser all den minuthandel med och utskänkning af bränvin inom köping, hvilken eljest skall, enligt nästföregående mom., å auktion erbjudas, må åt bolag, som inom köpingen för ändamålet bildats, öfverlätas.»

Sedan i den ordning, i 10 § stadgas, blifvit bestämdt, att rätt till försäljning af bränvin må utöfvas i socken på landet, ankommer det sålunda, enligt 11 §, på socknens kommunalnämnd att, efter hållen auktion å rättigheten, pröfva de dervid gjorda anbuden samt dem, med afseende ej mindre å de bjudandes behörighet och lämplighet, än äfven å den erbjudna afgiftens belopp, antaga eller förkasta. Detta förhållande, att kommunalnämnd eger att i nu sagda ordning antaga försäljningsman, har föranlett ett så beskaffadt missbruk, att kommunalnämnd, efter aftal med någon spekulant före auktionen, att denne skall mot erläggande af viss summa till kommunen erhålla försäljningsrättigheten, antagit samme spekulant till försäljningsman, oaktadt denne vid auktionen för rättigheten åtagit sig afgift för mindre litertal, än annan för rörelsens utöfvande lika lämplig spekulant. Sålunda hör det, för att anföra exempel, till de hemligheter, som icke kunna undandragas offentligheten, att, i följd af omförmälda tillvägagående, i en socken i Elfsborgs län, hvarest försäljningsmannen till kommunens kassa erlägger 7,000 kronor årligen, den enligt auktionen bestämda skatten utgör allenast 675 kronor; att i en annan socken i samma län, der kommunalkassan årligen åtnjuter 4,100 kronor af försäljningsmannen, denne i skatt erlägger endast 1,090 kronor 50 öre o. s. v.

Det sålunda omförmälda sättet för handhavandet af ifrågavarande angelägenhet, hvilket kommunalnämnderna i landet lära i ganska stor utsträckning låtit komma sig till last, är naturligtvis i främsta rummet egnadt att hämma konkurrensen vid auktionerna. Blotta tillvaron af ett med kommunalnämnden träffadt aftal om försäljningsrättighetens upplåtande till viss person är nemligen, vid det förhållande att ett dylikt aftal vanligen är före auktionen kunnigt, verksamt att från täflan dervid afhålla andra spekulanter än den, som kommunalnämnden förbundet sig antaga till försäljningsman. Vål kan annan spekulant, som gjort högre anbud än denne och pröfvas för rörelsens bedrivande lämplig, genom besvär öfver nämndens beslut hos

Konungens befallningshafvande, få försäljningsrätten sig tillerkänd, men erfarenheten har visat, att, detta oakadt och ehuru naturligen den spekulant, som förbundit sig att, utöfver den lagliga skatten, till kommunen erlægga betydlig afgift, icke kunnat för rättigheten i skatt erbjuda ens närmelsevis dess värde, andre spekulanters anbud dock vanligen varit obetydligt högre.

Äro spekulanterna, såsom ofta nog inträffar, endast tvenne, är nemligen påtagligt, att någon egentlig täflan dem emellan icke kan komma i fråga: begge finna sig af eget intresse manade att erbjuda så ringa skatt som möjligt; den af nämnden gynnade spekulanten har dess mindre anledning inlåta sig på någon täflan, som det är för honom likgiltigt, huru vida han stannar för högsta anbudet eller icke; och för den andre spekulantens syftemål — att genom besvär få rättigheten sig tillerkänd — är tillfyllest, allenast att hans anbud, det må i öfrigt vara huru lågt som helst, är det högsta, som afgifvits.

Finnas åter flera spekulanter, så skulle väl vid första påseendet vilja synas, som ett af nämnden med en bland dem träffadt aftal af angifna beskaffenheten icke borde menligt inverka på täflingen mellan de öfriga. Men sådant är dock icke förhållandet. Den kännedom, som dessa spekulanter ega, att försäljningsrättigheten kan af dem erhållas allenast medelst rättegång, gör dem tveksamma att för rättigheten i skatt erbjuda dess verkliga värde. Härtill bidrager ock i sin mån, att de ganska väl inse sig kunna befara, att, derest rättigheten af dem förvärfvas, de magtegende i socknen, såsom gengäld för såmedelst vållad förlust af påräknad vinst för kommunen, skola söka lägga åtskilliga svårigheter i vägen för rörelsens fördelaktiga bedrivande.

Efter hvad sålunda blifvit anfördt, må anses ovedersägligt, att under alla förhållanden det ifrågavarande missbruket verkar till oskäligen minskning i den skatt, som till lagenlig fördelning bör för bränvinsförsäljningen på landet utgå; men af samma missbruk föranledes vidare, att ett af bränvinslagstiftningens ändamål — superiets hämmande — i betydlig mån förfelas. Det allmänt kända förhållandet, att en del socknar veta att af der bedrifna bränvinsförsäljning bereda sig otillbörlig vinst, utgör nemligen en frestelse för andra socknar att söka i enahanda ordning förskaffa sig ekonomiska fördelar. Då nu utsigten af en dylik otillbörlig vinst i mången socken också utgjort den enda anledningen dertill, att frågan om bränvinsförsäljningens bedrivande der blifvit väckt och sådan försäljning der kommit till stånd, är sålunda det påpekade missbruket en orsak dertill, att flera försäljningsställen, än behovet kräfver, å landet inrättas, med den påföljd, att derigenom underlättad tillgång till rusdrycker föranleder deras missbruk i långt större omfattning, än som eljest blefve fallet.

Vidare bör i nu omhandlade hänseendet icke lemnas oanmärkt, att den, enligt 54 § i förordningen, kommunalnämnden åliggande skyldighet att egna synnerlig uppmärksamhet deråt, att förbrytelser mot förordningen varda till åtal angifna, äfvensom nämndens af sakens natur härflytande pligt att, i sedlighetens intresse, söka inom kommunen motverka missbruk af rusdrycker, just i följd af anmärkta förfarandet komma i betänklig strid mot nämndens intresse att, genom bränvinshandelns främjande, så högt som möjligt uppbringa deraf blifvande vinst, för att dymedelst kunna för framtiden deraf för kommunen påräkna den största möjliga inkomst.

När härtill kommer, att ett för lumpen vinnings skull bedrifvet kringgående af lagens bud måste, helst då det, såsom i förevarande fall, sker med nästan oblyg öppenhet och är allmänneligen kunnigt, utöfva en skadlig inverkan till förslappande af känslan för lagens helgd, har jag funnit mig manad att till Riksdagens behjertande framställa behofvet af sådan förändring af lagstiftningen i ämnet, hvarigenom det ifrågakomma missbruket varder, så vidt möjligt är, förhindradt.

Detta syftemål skulle, såsom jag föreställer mig, hufvudsakligen vinnas, derest de uti ifrågavarande hänseende för landet gällande stadganden bringades till ungefärlig öfverensstämmelse med hvad härutinnan finnes för stad föreskriifvet. Enligt 9 § i förordningen är det i stad icke dess, kommunalnämnden på landet motsvarande, kommunala myndighet, drätselkammaren, utan den offentliga myndigheten, magistraten, som det tillkommer att hålla auktion å bränvinsförsäljningsrättighet och att pröfva dervid gjorda anbud. Om nu för landet, i nära öfverensstämmelse härmed, stadgades, att sådan auktion borde förrättas af länsmannen i orten och att Konungens befallningshafvande skulle pröfva dervid skeende anbud, så skulle, såsom jag föreställer mig, det af mig påpekade missförhållandet undanrödjas och den bästa garanti vinnas för en oväldig behandling af saken.

Genom en sådan anordning skulle kommunalnämnden betagas rättigheten att utöfva något inflytande på försäljningsmans antagande och dermed äfven möjligheten att, genom aftal om särskild afgift till kommunen för försäljningsrättighet, kringgå lagens bud om fördelningen af den skatt, som bör för sådan rättighet erläggas. Häraf skulle vidare följa, att den hämsko på konkurrensen vid auktion å dylik rättighet, som sådant aftal innefattar, komme att upphöra och att derigenom för rättigheten vid auktion komme att erbjudas skatt till sådant belopp, som skäligen motsvarade värdet. Slutligen skulle, med upphörande af möjligheten för kommunerna att af bränvinshandeln bereda sig otillbörlig vinst, också i sedlighetens intresse aflägsnas dels det på denna vinst grundade motiv för åtskilliga kommuner att, utan verkligt behof, medgifva bränvinshandel inom deras områden, samt dels den jem-

väl af samma vinst föranledda frestelse för somliga kommuner att snarare främja än motverka rusdryckernas användande.

Med hemställan, att det utskott, till hvilket denna motion remitteras, behagade, om sådant finnes nödigt, så väl i förslaget detaljer som i den här nedan af mig förordade lagtext, vidtagna de jemkningar, som anses vara af förhållandena påkallade, får jag, på grund af det här ofvan anförda, vörd- samt föreslå,

det Riksdagen ville för sin del besluta, att 10 och 11 §§ i Kongl. förordningen, angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 maj 1885 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

§ 10: 1. Vill någon väcka förslag, att annan utskänkning än den, som kan tillkomma innehafvare af gästgifveri, må i socken å landet idkas, göre derom framställning hos kommunalnämndens ordförande inom första hälften af mars månad det år, då försäljningen skall börjas. Kommunalnämnden skall innan slutet af samma månad deröfver afgifva yttrande och deri, om bifall till utskänkingen för högst tre år tillstyrkes, utsätta den trakt, hvarinom det må ske, hvarefter yttrandet öfverlemnas till ordföranden i kommunalstämman. Denne inhemte, innan april månads utgång, på kommunalstämma, som blifvit två söndagar å rad pålyst, socknemännens utlåtande i ämnet. Varder framställningen af kommunalstämma ogillad, förfalle frågan. Har åter kommunalstämman bifall tillstyrkt, sände, inom tre veckor från det kommunalstämma blifvit hållen, ordföranden kommunalstämmoprotokollet och kommunalnämndens yttrande, jemte eget utlåtande i ämnet, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande in. Kongl. Maj:ts befallningshafvande fatte deri sitt beslut och gifve det kommunalnämndens ordförande *och vederbörande länsman* till känna.

2. Der fråga uppstår, att rättighet till minuthandel med bränvin i socken må beviljas, förfares på lika sätt, som om utskänkning nu stadgad är.

§ 11: 1. De enligt näst föregående paragraf medgifna försäljningsrättigheterna i socknen varde derefter inom augusti månads utgång *af länsman* på offentlig auktion, som minst fjorton dagar förut skall vara genom kungörelse

i socknens kyrka tillkännagifven, utbjudna för den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämda tid af högst tre år åt den eller dem, som åtaga sig afgift för högsta litertal, och må härvid allenast en rättighet i sänder utbjudas. *Länsmannen insände derefter utan dröjsmål det vid auktionen förda protokoll till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som ege att pröfva de gjorda anbuden och dem, med afseende ej mindre å de bjudandes behörighet och lämplighet än äfven å den erbjudna afgiftens belopp, antaga eller förkasta.*

2. På Kongl. Maj:ts särskilda pröfning i hvarje fall skall bero, om och under hvilka vilkor och bestämmelser all den minuthandel med och utskänkning af bränvin inom köping, hvilken eljest skall, enligt nästföregående mom., å auktion utbjudas, må åt bolag, som inom köpingen för ändamålet bildats, öfverlätas.

Stockholm den 19 januari 1889.

Mats Zachrisson.

N:o 11.

Af herr Folke Andersson. om fixering af roteringsbesvären.

Att de på viss jord hvilande rustnings- och roteringsbesvären äro mycket tryckande och hvila mycket ojemnt, är en sak, som ej torde tarfva några bevis. Visserligen bereddtes år 1885 en lindring af 30 procent för dem, som hafva denna skyldighet sig ålagd, men den var blott tillfällig, ty i den mån öfningstiden för indelta soldaten ökats och tillgången blifvit mindre på dugliga rekryter, hafva dessa höjt sina anspråk, hvarigenom roteringsbördan fortfarande kvarstår lika tryckande.